

Onderzoek op geestelijk gebied

De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap vormt de kern van de Antroposofische Vereniging. Niettemin weten veel mensen niet waar het bij deze hogeschool zonder gebouw of leermodules nu precies om gaat. Want met het korte antwoord: onderzoek op geestelijk gebied, ben je er natuurlijk nog niet. Motief vroeg Roel Munniks deze esoterische school met de verschillende facetten waaruit zij bestaat, in beeld te brengen.

Roel Munniks

Euritmitherapeut

Behalve de Antroposofische Vereniging bestaat er ook een Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap. Als je wilt nagaan wat dat is, stuit je al gauw op iets anders dan je verwacht. De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap is geen hogeschool of universiteit in de gewone zin van het woord. Zij heeft ook niets te maken met de Vrije Hogeschool in Driebergen. De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap heeft geen eigen gebouw en biedt strikt genomen ook geen opleiding. Toch zijn er in Nederland zo'n 1850 mensen bij betrokken.

Het verhaal van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap is het verhaal van een initiatief uit 1923 waar Rudolf Steiner anderhalf jaar lang voor verantwoordelijk was, dat na zijn dood in 1925 werd voortgezet en nu nog steeds bestaat.

Toen de Antroposofische Vereniging in december 1923 opnieuw werd opgericht, was het motto: zo groot mogelijke openheid en zo sterk mogelijke innerlijke kracht en saamhorigheid. Omdat Steiner geen vertrouwen meer had in een zelfstandig opererend bestuur nam hij zelf het voorzitterschap van de nieuwe vereniging op zich. Hij omringde zich met mensen van wie hij wist dat zij de nieuwe koers van de vereniging ondersteunden. Tegelijk met de heroprichting van de Antroposofische Vereniging kondigde hij aan dat er een Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap in het leven zou worden geroepen, waar mensen die meer dan twee jaar lid waren van de Antroposofische Vereniging zich voor konden aanmelden. Deze Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap zou drie klassen bevatten, als het ware drie opleidingsjaren, en naast een algemene antroposofische sectie bestaan uit diverse specifieke secties, zoals een medische sectie, een sectie voor woord, muziek en euritmie en een natuurwetenschappelijke sectie.

De bijdrage van Steiner aan de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap bestond uit een serie van negentien esoterische voordrachten rond een aantal meditatieve spreuken, voor de leden van de eerste klasse van de algemene antroposofische sectie, de zogenoemde klassenuren, (1) waarin hij een aaneengesloten reeks meditatie behandelde. Ook gaf hij enkele cursussen in de medische sectie en de sectie voor woord, muziek en euritmie. (2) Deze secties werden respectievelijk geleid door Ita Wegman en Marie Steiner, die zich beiden al vóór 1924 voor die gebieden intensief hadden ingezet. Tot specifieke cursussen in de overige secties is het niet meer gekomen. Een geplande voortzetting van de klassenuren en het inrichten van een tweede en derde klasse konden wegens ziekte en het daaropvolgende overlijden van Steiner evenmin plaatsvinden.

In de opzet van Steiner zou de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap de kern vormen van de Antroposofische Vereniging. Hij schreef een keer dat alleen door de leden van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap de Antroposofische Vereniging bestaansrecht heeft. Er rustte op hen dus een zware verantwoordelijkheid. Die kwam ook tot uitdrukking in de voorwaarden voor lidmaatschap: men moest twee jaar lid zijn van de

Antroposofische Vereniging en de antroposofische zaak naar binnen en naar buiten representeren. Zeker, de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap kwam tegemoet aan de esoterische behoeften van de toenmalige leden van de Antroposofische Vereniging. Maar door de manier waarop Steiner de zaak inrichtte, werd duidelijk dat esoterie voor hem niet een vrijblijvende aangelegenheid was. Het gaat niet alleen om de bevrediging van eigen esoterische behoeften. Innerlijke scholing staat in dienst van een ideaal in de gewone wereld. In dit geval de inzet voor de antroposofische zaak in het algemeen. Door de meditatie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap ga je niet alleen een eigen innerlijke weg, je krijgt ook een esoterische steun bij je werk voor de antroposofie. Nog tijdens zijn leven had Steiner een aantal mensen buiten Dornach gevraagd om daar klassenuren te verzorgen. Na zijn dood in 1925 kwam de Antroposofische Vereniging in een crisis. Er heerste grote verdeeldheid over de vraag hoe het met de vereniging verder moest. Ita Wegman was ervan overtuigd dat het werk van Steiner op basis van eigen inzicht onverminderd moest worden voortgezet. Omdat zij door hem een eigen verantwoording had gekregen voor de algemene sectie beschouwde zij het als haar taak de klassenuren voort te zetten. Zij deed dat op basis van de uitgeschreven stenogrammen van Steiners voordrachten voor de eerste klasse en legde daarmee de basis voor het voortbestaan van de klassenuren tot in de huidige tijd.

Van 1902 tot 1913 was Steiner voorzitter van de Duitse afdeling van de Theosofische Vereniging. Met die vereniging was een Esoterische School verbonden, die in het Duitse taalgebied door Steiner werd geleid, eerst als afdeling van de door Annie Besant (3 geleide Esoterische School, en na 1907 als een onafhankelijke instelling. De bijeenkomsten van de Esoterische School werden niet openbaar aangekondigd. Wie lid wilde worden mocht geen alcohol gebruiken en er werd afgeraden om vlees te eten. De school bestond uit drie afdelingen die naast elkaar bestonden. Daarin kon men de realiteit van de geestwereld op verschillende manieren ontmoeten, meer vanuit de innerlijk beleving dan vanuit het intellectuele begrip. (4 De Esoterische School die Steiner leidde was onderdeel van de Theosofische Vereniging. Omdat zij sinds 1907 zelfstandig geleid werd, gingen de bijeenkomsten ervan gewoon door, ook nadat in 1913 Steiners band met de Theosofische Vereniging was verbroken en de Antroposofische Vereniging was opgericht. Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog hielden de esoterische bijeenkomsten op. Besloten bijeenkomsten waren tijdens de oorlog verboden. Na de oorlog werd de Esoterische School weliswaar niet opgeheven, maar wel hielden de bijeenkomsten ervan op. Steiner zette zich na de oorlog volledig in voor een nieuwe maatschappijvorm en hielp bij het opzetten van de antroposofische werkgebieden die toen ontstonden. In die tijd verrees in het afgelegen Dornach een gebouw, het Goetheanum genoemd, dat vanaf het begin ook al de naam Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap droeg. Het gebouw was bedoeld voor opvoeringen van de mysteriedrama's van Rudolf Steiner en voor euritmieopvoeringen. Ook werden er na de provisorische opening zogeheten hogeschoolcursussen in gehouden, die daarnaast ook elders in Europa werden georganiseerd. Dit waren conferenties waar de algemene antroposofie uiteen werd gezet, naast de antroposofische vakgebieden die inmiddels waren ontstaan. Behalve Rudolf Steiner spraken daar ook andere antroposofen. Het Goetheanum dat op een betonnen onderbouw uit hout was opgetrokken, werd door een brand op oudejaarsnacht 31 december 1922 volledig in de as gelegd.

Later zei Steiner dat hij met het Goetheanum iets in het leven had geroepen dat een hedendaagse voortzetting, een vernieuwing zou kunnen betekenen van de mysteriën uit de oudheid. Deze mysteriën hadden een belangrijke invloed op het maatschappelijk en culturele leven. Een uitverkoren groep leerlingen ontving daar onderricht in de wetenschap van de goddelijke wereld en met behulp van een strenge karakterscholing werden helderziende vermogens ontwikkeld, waardoor met de goddelijke wereld in verbinding kon worden getreden. Het onderwijs, dat gedeeltelijk in cultische vormen plaatsvond en uitmondde in een of meerdere inwijdingen, en de rituelen zelf, werden streng geheim gehouden.

Hoewel het gebouw in de as was gelegd, leefde het Goetheanum als impuls om met een moderne vorm van mysteriën te beginnen voort. Een jaar na de brand zette Steiner zich nog eens met alle macht daarvoor in. Hij zette iets op waarvoor hij wederom de naam Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap gebruikte, en plaatste die in het centrum van de nieuw opgerichte Algemene Antroposofische Vereniging. Het college van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap viel vrijwel samen met het bestuur van de Algemene Antroposofische Vereniging. Voor Steiner waren hogeschoolcollege, bestuur en leiding van het Goetheanum een en hetzelfde. Behalve dat hij het Goetheanum als Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap van binnen uit opnieuw vormgaf, was er dus nog een ander belangrijk verschil met vroeger. In de begintijd waren Goetheanum en Antroposofische Vereniging twee totaal verschillende aangelegenheden, na de Kerstbijeenkomst van 1923-24 werden ze één geheel. De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap bestond uit drie klassen en was onderverdeeld in verschillende secties. Toen Steiner in de oprichtingsvergadering van de Algemene Antroposofische Vereniging de drie klassen introduceerde, zei hij daarbij: 'schrikt u niet, deze klassen bestonden ook al in de Theosofische Vereniging, alleen op een andere manier'. Hij doelde daarbij op de hierboven genoemde afdelingen van de Esoterische School van de Theosofische Vereniging.

De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap wordt nog steeds het duidelijkst zichtbaar in het Goetheanum in Dornach. Daar zijn de onderzoeksinstituten van de secties en vinden de internationale bijeenkomsten plaats. Naast de al genoemde secties zijn dat de pedagogische sectie, de mathematisch-astronomische sectie, de sociaal wetenschappelijke sectie, de sectie voor letteren en geschiedenis en de jeugdsectie. Een aantal secties is ook in Nederland actief met sectiegroepen en coördinatoren voor het werk in Nederland. De coördinatoren komen eenmaal per maand bijeen met het bestuur van de Antroposofische Vereniging in Nederland voor het zogeheten hogeschooloverleg.

De activiteit van de algemene antroposofische sectie concentreert zich in Nederland rond de klassenuren. Deze worden gegeven door zogenoemde klassenlezers en zijn gebaseerd op de negentien esoterische voordrachten die Steiner in de eerste klasse had gegeven. De klassenlezers vormen met elkaar het college van klassenlezers dat onder leiding van de voorzitter van de Antroposofische Vereniging in Nederland driemaal per jaar bijeenkomt. Naast organisatorische aangelegenheden over de klassenuren wordt met elkaar gewerkt aan esoterische verdieping. Nieuwe klassenlezers worden op voordracht van het college van klassenlezers benoemd door het bestuur van de Algemene Antroposofische Vereniging aan het Goetheanum in Dornach.

De klassenuren bieden geen esoterische opleiding in strikte zin. Zo zijn ze zonder voorbehoud toegankelijk voor leden van de eerste klasse van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap. En of iemand de daar aangeboden spreuken ook daadwerkelijk mediteert wordt niet nagegaan, zoals er evenmin een beoordeling plaatsvindt van eventuele vorderingen. Wat dat betreft heerst er absolute vrijheid en dat kan ook niet anders want mediteren is een vrije daad waartoe niemand je kan verplichten.

In de negentien klassenuren staat de weg van de mens naar zijn eigen hogere wezen en het ware wezen van de wereld centraal. Met behulp van meditatieve beelden en spreuken wordt die weg inzichtelijk en beleefbaar gemaakt. Het uitgangspunt vormt het besef dat alles wat de natuur de mens te bieden heeft aan schoonheid, grootsheid en verhevenheid hem niet dichterbij zijn eigenlijke wezen brengt. Het wezen van de mens ligt niet besloten in de natuur maar in de geestwereld. De mens kan met zijn gewone verstand niet doordringen in de wereld van zijn oorsprong. Met zijn fysiek-zintuiglijke mogelijkheden staat hij als het ware voor het niets, voor een grote duisternis. Zo beleeft hij zichzelf aan de drempel tussen de zintuiglijke en de niet-zintuiglijke wereld. Om geestelijk te kunnen waarnemen moet hij zich innerlijk totaal omvormen en tegelijk het oude niet loslaten voordat hij het nieuwe bereikt heeft. Wie dit in de klassenuren meditatief beleeft, schoolt

zijn oordeelsvermogen voor inhouden die van de andere kant van de drempel komen en staat op die manier met meer zekerheid in de antroposofie. (5)

Mediteren is een solitaire aangelegenheid. Ook het bijwonen van een klassenuur is niet direct een sociale activiteit. Je luistert naar de toelichtingen op de meditatie die je na afloop mee naar huis neemt om er mee aan de slag te gaan. Lange tijd was dit de enige activiteit binnen de eerste klasse van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap. Je sprak met elkaar niet over het mediteren en al helemaal niet over wat je daarbij beleefde. Had Steiner niet immers zelf gezegd dat zoiets ongepast was, en er alleen maar toe leidde dat esoterische ervaringen weer zouden verdwijnen?

In de jaren tachtig van de vorige eeuw heeft met name de toenmalige leider van de jeugdsectie, de Noor Jörgen Smit, zich ingezet voor gespreksbijeenkomsten over de meditatie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap. Een vorm die nu gemeengoed geworden is, waarbij je met elkaar spreekt over de mogelijkheden en moeilijkheden van een specifieke meditatie. Uitgangspunt bij zulke esoterische gesprekken is dat de meditatieve weg een individuele zaak is die je alleen bij jezelf kunt beoordelen, niet bij een ander. Als je het esoterische streven van de ander werkelijk serieus neemt, kan zo'n gesprek slagen. Anderzijds houdt het esoterisch karakter van het gesprek ook een verantwoordelijkheid in voor de geestelijke werkelijkheid van de klassenuren, met andere woorden voor de geestelijke wezens die er van hun kant mee verbonden zijn. Eerbied voor het geestelijke in de andere mens en het geestelijke dat met de meditatie verbonden is, zijn beide noodzakelijk.

De toelating tot de algemene sectie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap en daarmee tot het bijwonen van de klassenuren is aan regels onderhevig. Er gaat een gesprek met een klassenlezer aan vooraf waarin een aantal zaken aan de orde komt. De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap was door Steiner primair bedoeld voor diegenen die de antroposofie wilden representeren. Er wordt immers een scholing aangeboden die het mogelijk maakt met meer zekerheid in de antroposofie te staan. In het gesprek met de klassenlezer komt dan ook aan de orde wat het voor de betreffende concreet betekent om de antroposofie te vertegenwoordigen. Ook wordt er naar gekeken of iemand meer dan twee jaar lid is van de Antroposofische Vereniging, waarbij in individuele gevallen een uitzondering wordt gemaakt.

Een wat minder duidelijk omschreven onderdeel van het gesprek betreft de omgang met elementen uit de scholingsweg. De klassenuren bieden meditatiestof die niet eenvoudig is. Voor wie weinig of geen ervaring heeft op dit gebied schiet het klassenuur aan zijn doel voorbij. Wat voor colleges aan een universiteit of hogeschool geldt, namelijk dat zij alleen gevolgd kunnen worden na voldoende vooropleiding, is ook van toepassing op de esoterische voordrachten van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap. Ook die gaan bij gebrek aan ervaring omtrent de antroposofische scholingsweg langs je heen.

Dat de toelating tot de klassenuren nog met dezelfde voorwaarden verbonden is als in Steiners tijd, kan vragen oproepen. Helemaal omdat sinds de jaren negentig van de vorige eeuw de teksten van de klassenuren van Steiner zijn uitgekomen in de Rudolf Steiner Gesamtausgabe. (6) Waarom toelatingseisen stellen voor iets wat je in de boekhandel kunt kopen en zelf kunt lezen? Het is een vraag die velen binnen en buiten de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap stellen, ook aan zichzelf. Ik heb voor mezelf die vraag als volgt beantwoord. Voor al het esoterische werk, waartoe ook de klassenuren behoren, gelden twee grondregels. De ene is aansluiting zoeken bij het bestaande, de andere dat alleen werkzaam is wat waar is. Voor het esoterische werk is de vorm waarin iets gegoten is buitengewoon belangrijk. Indertijd sloot Steiner een aantal leden voor langere of kortere tijd uit van deelname aan de klassenuren. Niet omdat zij onvoldoende mediteerden, maar omdat zij bijvoorbeeld tegen de regels in te laat waren gekomen bij een klassenuur, hun boekje met meditatiespreuken hadden laten slingeren, of

gewoon hun klassenkaart hadden gebruikt om er een stoel in het Goetheanum mee bezet te houden.

Een belangrijke voorwaarde voor esoterisch werk is dus dat je je houdt aan de afgesproken vorm. En het principe van aansluiting zoeken bij het bestaande vraagt er vervolgens om dat je die vormen respecteert en behoudt ter wille van de esoterische kwaliteit van het werk. Om die reden heeft het zin bij het houden van klassenuren vast te houden aan de oorspronkelijke opzet, ook wanneer de tekst van de klassenuren inmiddels voor iedereen beschikbaar is.

Met behulp van het boek *De weg tot inzicht in hogere werelden* kan iedereen een antroposofische scholingsweg gaan. De klassenuren bieden een specifieke weg die gericht is op de verantwoordelijkheid voor de antroposofie in het algemeen. Bovendien zijn de bijeenkomsten zelf esoterisch van aard, er wordt naar gestreefd dat de geestelijke wereld rechtstreeks beleefbaar wordt. Om die reden kunnen ze een ondersteuning betekenen voor het eigen meditatieve werk. Maar net zoals een meditatieve oefening pas na enige tijd werkzaam wordt, leert de ervaring dat de verdieping van het innerlijk leven door de klassenuren vaak pas reëel beleefbaar wordt na een aantal keer alle negentien uren te hebben gevolgd.

De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap wordt genoemd in de oprichtingsstatuten van de Algemene Antroposofische Vereniging. Daarin staat als doel van de vereniging het bevorderen van onderzoek op geestelijk gebied, en het doel van de hogeschool is dit onderzoek zelf. Wat onderzoek op geestelijk gebied is, wordt zeer verschillend beantwoord. Steiner zelf gaf het volgende eenvoudige voorbeeld: (7) Stel dat je in de antroposofie een uitspraak tegenkomt waar je helemaal warm voor loopt, die je niet meer loslaat, waar je innerlijk mee bezig blijft. Stel verder dat je nog zo'n uitspraak ontmoet waar je enthousiast voor wordt. Als je na verloop van tijd vanuit die uitspraken tot een eigen, nieuw antroposofisch inzicht komt, heb je een begin gemaakt met geestelijk onderzoek.

Onderzoek op geestelijk gebied begint dus heel elementair met het trekken van conclusies op grond van studie. Daarin verschilt het niet met andere vormen van onderzoek. Opvallend aan Steiners uitspraak is wel, dat hij niet van willekeurige inhouden uitgaat, maar van iets waar je hart door gegrepen wordt. Geestelijk onderzoek vraagt naast helder denken ook om een actieve betrokkenheid van het gemoed. Daarnaast is bekend dat Steiner het doel en de resultaten cruciaal vond. Zo wees hij al in 1923 op het onderzoek naar plantaardige verfstoffen waarmee de koepel van het Goetheanum kon worden beschilderd en noemde dat praktische fenomenologie. (8)

Geestelijk onderzoek is dus een ruim begrip. De enige voorwaarden lijken mij dat het met hetzelfde verantwoordelijkheidsgevoel gebeurt als ander wetenschappelijk onderzoek, dat de geestelijke dimensie van het onderwerp dat wordt onderzocht in het oog wordt gevat – en in het hart wordt gedragen – en dat er een duidelijke doelstelling mee verbonden is. Daarbij kunnen de onderzoeksmethoden zowel zintuiglijk als bovenzintuiglijk van aard zijn, waarbij de laatste door middel van meditatieve oefeningen ontwikkeld kunnen worden. Geestelijk onderzoek en meditatieve verdieping vinden plaats in alle secties, al ligt het accent niet overal hetzelfde. De klassenuren in de algemene sectie vormen het meest uitgesproken voorbeeld van een meditatieve weg in een sectie. Maar ook de medische sectie kent zijn eigen specifieke meditatieën, net als de sectie voor woord, muziek en eurythmie en de pedagogische sectie, die gedeeltelijk al voor 1924 waren gegeven. Het geestelijk onderzoek in de secties kan vanzelfsprekend zowel algemeen antroposofisch als specifiek op de praktijk zijn gericht.

Secties kunnen naast bijeenkomsten voor leden van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap en voor leden van de Antroposofische Vereniging ook openbare bijeenkomsten organiseren. Zij verzorgen door dat laatste een brugfunctie tussen het esoterische, dat de innerlijke kern van de hogeschool vormt, en het exoterische, dat

openbaar is. De Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap als centrum van de Antroposofische Vereniging is op die manier tegelijkertijd een poort tot de antroposofie.

De hogeschool was in de oorspronkelijke opzet van Steiner onlosmakelijk verbonden met de vereniging. Niet alleen was de voorwaarde voor lidmaatschap van de hogeschool dat men minstens twee jaar lid was van de vereniging. Ook had in deze opzet ieder bestuurslid van de Antroposofische Vereniging de leiding van een bepaalde sectie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap. Dit principe, wat in Dornach reeds lang is verlaten, werd een aantal jaren geleden in de Nederlandse Antroposofische Vereniging, bij het opzetten van Nederlandse sectiegroepen en coördinatoren, weer geïntroduceerd. Het is geen lang leven beschoren geweest en ook nu is de situatie in Nederland zo dat er een bestuur bestaat van de Antroposofische Vereniging en daarnaast een groep coördinatoren van de verschillende secties die eens per maand met het bestuur bijeenkomt. Slechts één bestuurslid is op dit moment tevens verantwoordelijk voor een sectie; Ron Dunselman is naast zijn taak als voorzitter ook coördinator van de sociaal-wetenschappelijke sectie. De andere coördinatoren maken geen deel uit van het bestuur. Zij hebben in Nederland ook niet primair een inhoudelijke of esoterische verantwoordelijkheid, maar meer een organisatorische.

De activiteiten van de secties in Nederland zijn zeer divers. (9 Een omvangrijk sectiegebied als de sociale wetenschappen kent verschillende werkgroepen die elk hun eigen bijeenkomsten organiseren, zoals de werkgroep van managers van antroposofisch georiënteerde organisaties, een werkgroep 'recht en rechtsgebied' en een werkgroep 'planetenkwaliteiten'. Ook worden vanuit deze sectie openbare congressen georganiseerd, de laatste in 2002 met als thema: 'Naar nieuwe maatschappelijke verhoudingen'. In plenaire bijeenkomsten, zo'n drie per jaar, worden thema's behandeld als 'De sociaal-maatschappelijke gevolgen van de ontwikkeling in de biologische land- en tuinbouw', 'Wat is er aan de hand in de Nederlandse politiek en democratie; hoe kun je deze verschijnselen lezen?' en 'Onderzoekswegen in het sociale'.

De secties voor beeldende kunst en voor woord, muziek en eurytmie organiseren voornamelijk bijeenkomsten voor beeldend kunstenaars en eurytmisten. In de sectie voor beeldende kunst gaat het naast bestuderen van kunstvoordrachten van Steiner ook om uitwisseling over eigen kunstwerken. De sectie voor woord, muziek en eurytmie organiseert jaarlijks twee bijeenkomsten, de ene aan de hand van een bepaald klassenuur in relatie tot de eurytmie en de andere over eurytmie en menskunde.

De natuurwetenschappelijke sectie kent een zogeheten leergang waar gedurende een aantal weekenden per jaar onderzoekers hun werk presenteren. Het onderzoek wordt zowel vanuit een biografische invalshoek besproken als vanuit een methodische. Ook wordt getracht het onderzoeksthema te verbinden met een specifieke meditatie uit de klassenuren.

Ook de medische sectie is omvangrijk. Er wordt ieder jaar een medische-sectiedag georganiseerd die door honderden werkers in de antroposofische gezondheidszorg wordt bezocht, en een of meerdere medisch-therapeutische cursussen. Daarnaast bestaat binnen de medische sectie een overleg van medisch-therapeutische opleidingen en wordt er gewerkt aan het bevorderen van onderzoek. De medische sectieraad onderhoudt contacten met de Federatie Antroposofische Gezondheidszorg en de Stichting Antroposofisch Medisch Onderzoek.

De pedagogische sectie ten slotte kent drie werkgroepen. Daarin wordt uitgewisseld over persoonlijke onderzoeksvragen en thema's als eurytmie in de vrijeschool, het karma van de vrijeschoolbeweging en oordeelsvorming in de bovenbouw. De deelname aan deze werkgroepen is niet beperkt tot vrijeschoolleraren, ook ouders nemen deel. Eén werkgroep wordt gevormd door leraren, geestelijken van De Christengemeenschap en artsen.

Het geheel overziend is de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap met zijn secties nog steeds een inspiratiebron voor veel mensen die werkzaam zijn in en vanuit de

antroposofie. Het is een sociaal-spiritueel bouwwerk waarin scholing en uitwisseling, meditatieve verdieping en geestelijk onderzoek samengaan en elkaar bevruchten.

Oorspronkelijke secties bij de oprichting van de Antroposofische Vereniging en de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap:

- Allgemeine Anthroposophische Sektion – Rudolf Steiner
- Pädagogische Sektion – Rudolf Steiner
- Sektion für Schöne Wissenschaften – Albert Steffen
- Sektion für Redende und Musizierende Künste – Marie Steiner
- Naturwissenschaftliche Sektion – Günther Wachsmuth
- Medizinische Sektion – Ita Wegman
- Sektion für bildende Künste – Edith Maryon
- Mathematisch-Astronomische Sektion – Elisabeth Vreede
- Later werd door Rudolf Steiner nog de Sektion für das Geistesstreben der Jugend in het leven geroepen die geleid werd door Maria Röschl.

Huidige secties van de Freie Hochschule für Geisteswissenschaft, verenigd in het Hochschulkollegium

- Allgemeine Anthroposophische Sektion – der Vorstand am Goetheanum als onderdeel van het Hochschulkollegium
- Pädagogische Sektion – Christof Wiechert
- Sektion für Schöne Wissenschaften – Martina Maria Sam
- Sektion für Redende und Musizierende Künste – Werner Barfod
- Naturwissenschaftliche Sektion – Johannes Kühl
- Abteilung Landwirtschaft – Nikolai Fuchs
- Medizinische Sektion – Michaela Glöckler
- Sektion für Bildende Künste – Christian Hitsch
- Mathematisch-Astronomische Sektion – Georg Glöckler
- Sektion für das Geistesstreben der Jugend – Elizabeth Wirsching
- Sektion für Sozialwissenschaften – Paul Mackay

Noten (ga terug met de terugknop van uw browser)

1. Klassenuur is de letterlijke vertaling van het Duitse woord Klassenstunde, waar verschillende bezwaren aan kleven. Er wordt op dit moment gezocht naar een betere naamgeving.
2. Zie *Meditative Betrachtungen und Anleitungen zur Vertiefung der Heilkunst* (Dornach 2 tot 9 januari en 21 tot 25 april 1924) GA 316, *Eurythmie als sichtbarer Gesang* (Dornach 19 tot 27 februari 1924) GA 278, *Eurythmie als sichtbare Sprache* (Dornach 24 juni tot 12 juli 1924) GA 279 en *Das Zusammenwirken von Ärzten und Seelsorgern. Pastoral-Medizinischer Kurs* (Dornach 8 tot 18 september 1924) GA 318.
3. Annie Besant (1847–1933) was vanaf 1907 president van de Theosofische Vereniging (Adyar).
4. Zie *Zur Geschichte und aus den Inhalten der ersten Abteilung der Esoterischen Schule 1904 bis 1914* (GA 264), *Zur Geschichte und aus den Inhalten der erkenntniskultischen Abteilung der Esoterischen Schule 1904 bis 1914* (GA 265) en *Aus den Inhalten der esoterischen Stunden, Band I–III* (GA 266/1–3).
5. Zie het artikel *Die freie Hochschule für Geisteswissenschaft* in *Die Konstitution der*

Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft GA 260a, blz. 202.

6. Zie *Esoterische Unterweisungen für die ersten Klasse der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft am Goetheanum 1924* (Dornach en andere plaatsen 15 februari tot 20 september 1924) GA 270, I-IV.
7. Zie Ernst Lehrs, *Gelebte Erwartung*, het hoofdstuk 'Hellsehen und Geistesforschung'.
8. Zie *Sitzung mit dem Dreissigerkreis, Stuttgart 31. Januar 1923* in *Das Schicksalsjahr 1923 in der Geschichte der Anthroposophischen Gesellschaft* GA 259.
9. Een compleet overzicht van de activiteiten van de secties is opgenomen in het jaarverslag van de Antroposofische Vereniging in Nederland dat verkrijgbaar is bij het secretariaat.

Artikel uit: **Motief, maandblad voor antroposofie** - nr. 66, September 2003

© Antroposofische Vereniging in Nederland

www.antroposofie.nl